

Regnsbove, *Numenius*

STOR REGNSPOVE, storspove, *Numenius arquata*, er en gråbrunt broget, langbenet vadefugl på flade kyster, standenge og heder og har et langt, nedadkrummet næb. Alm. trækgæst og siden o. 1930 ynglefugl få steder i V og MJylland samt på Læsø. Den LILLE REGNSPOVE, *Numenius phaeopus*, har en lys stribe over panden og ligner iøvrigt meget førstnævnte. Ret alm. trækgæst ved kyster og på strandfælleder.

– Danmarks Dyreverden 7, 93-98.

Regnsbove, efterleddet *spove* o. 1700ff (1) er lånt fra norsk og kan være en efterligning af fuglens bløde fløjten, der lyder som po-i eller spo-vi.

Stor regnsbove på eng i Ribe marsk. BIOFOTO/Erik Thomsen.

Regnspå(er) o. 1700ff (2), dens tilsynekomst og/eller fløjten varsler regnvejr, sml. nedenfor; omtydet til *regnspurv* 1764ff (3) jfr. *regnpiber* 1852ff; SFyn, ØLolland (4), *regnfløjt* Sundeved (5), *regnfugl* Vendsyssel (6), *vandspær* Skern, Tarm (7), *vandskade* Læsø (8) sml. gøg s. 194.

Hytte o. 1700ff (9), Anholt (10) efter stemmen jf. *vandhytte* og *regnhytte* Odsherred, Sejerø (11), når den siger »hyt!hyt!« [hyt dig] begynder det snart at regne (12), *tyt* Horsens (10), *vandtyt(te)* og *bærtytte* VJylland, Mors (13) sml. nedenfor, *vandpytte* Stige ved Odense (14), *vandtibir* Venø (15).

Fløjter Koldingegnen, Ølgod, Samsø (16), *pivara* Bornholm (17).

Østertut, *dobbelt østerfugl*, *østerlandsvibe* og *pibøsten* 1852 (18) jf. *pip i øst* (19) med den kommer østenvind; *sydøstpyder* Vonsbæk og *sydøst-*

fløjter Taulov (20), *østepytt(er)* forvansket til *østepytt(er)* Samsø (21), *østertut*, *-tuder* Ærø (22), *sydøster* NSjælland (23), *søndervibe* Ørslev SVSjælland (24), *østenpippe* Falster o. 1850ff (25) den kommer fra øst ind over land mod regn med østenvind; *pibøsten* Fejø (24), *pipist(en)* (26); *stormfugl* Bornholm (?) o. 1770 (27), med den vind, hvori fuglen kommer fløjtende, kan der ventes storm og regn inden et døgn.

Sorthøne VJylland (28), *børhøne* VJylland (29), *sortbørhøne* (svåt-) VJylland (30) æder mange »sortbær« = blå- eller revlingbær jf. *sortbærfugl* Lemvigegnen, VHanherred (31), *revlingehøne* ved Ringkøbing fjord 1900 (32), *revlingmand*, *-spær* (33).

Drivfugl Bornholm 1756, 1932 (34) »fordi den driver [trækker] snart bort igen« jf. *høstfugl* 1798

(35); *helspove* 1764ff (36), *dobbeltspove* 1852ff (37), *horskummer* Jylland (10), den lille regnsboves stemme er kort, vrinskende sml. bekkasin s. 138, *perhan* Ærø 1852 (18) måske 'pi-hane'; *ålekal* Hjortø (22), *tredækker* SFalster 1884 (38) ellers en bekkasin (s. 138); jægerne fik tre mark for hver regnsbove.

Færøerne: (lille regnsbove) *spógvi*, (stor regnsbove) *tangspógvi*, den lever om vinteren mest af tang (39); Grønland (lille regnsbove): *sarfarssugsuak*, *siggugtok* 'den langnæbbede' (40).

LITTERATUR: (1) 579 S679; (2) 170 1909,63; 860 19 (også *rinsporre*); 98e 47; 669 127; 436c 82; 794 3,1885,155 (VJyll.); (3) 982 47; 936 53; 903 5.2,68 (også *regnspærre*); 169 3,1930-31,146 (ø.f. Thisted); 255 4,1931,51 (Odense fj.); 233

9,1941,35; (4) 451 274; 388 sml. 436c 82; (5) 160 1904/30: 3240 (1883); (6) 202c 3,177; (7) 160 1904/30(1886); (8) 202d 2,332; (9) 434 2, 330; (10) 389 1801.4, 49; (11) 212c 3,1004; 160 1904/30: 341 (1886); 388; (12) 436c 82; (13) 281d (Bøvlings 1883); 858 34; 287b (Vemb, Nissum fj.); 804 1,100; (14) 794 1886 1,106; (15) 169 4,1937,212; (16) 794 2, 143 og 3,159; 224 1942,136; (17) 785 156; (18) 451 274; (19) 99; (20) 388 (1950); (21) 794 2,1884,143; 5,44,47; (22) 388 (o.1925); (23) 51 4/8 1944; (24) 388; (25) 281e; 160 1904/30:833 (o. 1880); (26) 383 2,174; (27) 165 30,1936,128; (28) 388 (Hoven s. o.1925); (29) 795 130; (30) 794 12,154; 296f 127; (31) 341 1962,362 (Klim); 169 1,241; (32) 700 119; (33) 423; (34) 860 19; 785 155; (35) 659 8,1296; (36) 98e 47; 451 274; 383 2,174; (37) 451 274; 383 2,174; 756 19,1039; (38) 160 1904/30:833; (39) 165 28,1934,87; 522 9; (40) 562 33,1907,82.

STEMMETYDNING OG REGNVARSEL

Når *vandspærne* hytter i luften kan der ventes fugtigt vejr (1); de piber eller fløjter mod regnvejr (2), fuglen flyver da tæt på mennesker og siger »spyt på den! spyt på den!« (Øjylland; 3). Den råber: »vi får ræ-en!« (4); hunnen: de vel ræ-æn! hannen (eller hjejlen): hvi tier, hvi tier? [hvornår], hannen: i mår dav (5) sml. hjejle s. 135. Den skriger »a er hvid, a er hvid!« (Sundeved; 6) om denne fugl?

»Anholts eneste sangfugl, der ved nogle bedrøvede klagetoner bebuder våren, og derfor siger man på landet om én, som man venter ikke kan leve vinteren over: han hører ikke *hytten*« (1801; 7).

LITTERATUR: (1) 464 9,11; (2) 794 3,68 og 5,37; 464f 3,150; 777g 225; (3) 160 1904/30: 2244; (4) 464 9,11; (5) 464 9,82; 212c 1,649; (6) 160 1904/30: 3240 (1883); (7) 389 1802.4,49.

Regnsproven er »en god madfugl« (o. 1700; 1). Der blev i marskengene ved Ribe fanget mange regnsprove med en skarnbasse som madding på en fiskekrog skjult under en kokasse (2).

Færøiske talemåder: spógvabyti; det er som hvis sproven bytter næb med raven = gøre en dårlig forretning, byttehandel; ta ið spóvbi sær sátu, so kylir i knokkinum; der hentydes til fuglens uro allerede når den i begyndelsen af august ser den første høstak – den drager bort i september (3).

Nybegyndere i sælfangst må ikke jage regnsproven (o.a. sjældne fugle), der giver en uheldig fangst (Grønland; 4).

LITTERATUR: (1) 170 1909,63; (2) 240

12,1948-51,362; (3) 522 85; 393 403; (4) 547 50.

PROSA OG POESI

Regnsproven er eventyrets fugl – de bedste eventyrs; de, der aldrig blev skrevet! – Der udgår fra den en dragende magt; den er som det levende-gjorte sagn, ingen kan forklare. Er det dens ejendommelige næb, dens lange vinger, dens høje styler; er det dens skyhed om dagen og tillidsfuldhed om aftenen; er det dens tilbagetrukne levevis, dens enkle og dog fantastiske fjerklædning – ja, spørg og spørg derom. Der hviler en nimbus over storsproven! Dens forunderlige fløjt virker som folkevisens enkle, rene poesi; man lytter uvilkårligt, når det første gang har tonet, og selv om man er slap som en klud efter jagtens strabadser, regnsprovens fløjt ved aftentid tryller energien frem påny! *Svend Fleuron* (1).

Et sted inde på engen spiller et fløjteorkester finske folkeviser for os, og da sivbræmmen åbner os et kig derind ser vi geled på geled af store, ubevægelige regnsprover (a). Kære, som de fløjtede! disse langelige, af sødmefyldt fortvivelse gennemtrængte toner, der på én gang er et bud fra en sønderflænget himmel i uendeligheden dybt i dit eget hjerte, og så om, at det bliver regnvejr snart. Ja, har man kendt mage til sammenblanding af vild og høj poesi og tør praktisk prosa (b) *Kaj Munk* (2).

I Jylland hører man på regnvejrsoftener om foråret sprovens bedrøvelige tone, først til den ene side og derefter til den anden, og jyske bønder véd at fortælle, at dette er en samtale mellem to længst døde elskende, som engang har forpasset deres lykke og nu smertefuldt bebrejder hinanden dens tab *Karen Blixen* (2a).

Sprover! Fløjtet fjerner sig, taber sig i rummet og afløses straks af nye tytyt, tytyyt! Vemodigt, næsten melankolsk, lokkende, mystisk, en lyd der udløser noget i en selv (3). Kendere vil iøvrigt hævde, at ingen fuglestemmer når så højt i inspirerende forårssødme som storsprovens lyse trille, og med sine toner og sin fascinerende parringsflugt sætter den i høj grad sit præg på sceneriet på heden foråret igennem. Intet under, at Borrislejen har gjort netop storsproven til sit vartegn *Sigurd Rosendahl* (4).

Regnsprovernes fløjten kom og gik. Højt og klingende, men dog blødt melodisk tonede spillet over os – så dukkede flokken frem under skyerne. Kredsede på de smalle levinger og med de lange sabelnæb nedadbøjet forskede de hedemosen, fandt stedet bekvemt og trilrede idet de gik ned *Svend Fleuron* (5).

En ædel flyver, hurtig i vingeslaget trods den be-

tydelige størrelse, kraft og stilfuld i flugten. Kroppen ligner en ten, den holder halsen naturligt, det lange, nedadbojede næb giver den et ejendommeligt fornemt udtryk af melankoli og styrke. Det er en nordisk, blond fugl, fostret af de grå nætter, den vandrer. – Højt, højt oppe i den sølvgrå regnnettonede det fjernt og nær af fuglefløjt, bløde klingende lyde med svindende eller stigende biklange fordi de kom fra fugle i flugten. Det lød som underlige varsler, hvorunder lufrummet blev så vidt og regnen så frugtbar, det kaldte som endnu en gang det store forår, den vilde, evigt tabte tid. Det lokkede over byens tårne med stemmer som fra syndflodens dage. Det var spovetrækket. *Johannes V. Jensen* (6).

Om nætterne hører vi halvvågne deres underlige dybe tundrafløjte ... som en kammertone fra stjerne til stjerne. Spove er sådan et smukt navn, der har deres stemmes bløde, klagende lyd i sig ... fuglens dybe, vemodige toner, den ensomste lyd i verden *Achton Friis* (7); regnspovens bitre piben *Niels E. Nielsen* (7a).

Storspovernes klokkebløde stemmer som undertoner i sandviddernes orkester. – Ingen ramme passer bedre til fuglen med det sørgmodige fløjt end en efterårsmorgen på den stille kyst af en fugleø, sommeren har forladt *Arthur Christiansen* (8). Storspoven er strandens og de vældige fugtige vidders førende fløjtenist. Dens mægtige, klare fløjtetone går milevidt og er sikker på klangbund i naturvenners øre *J. Muus Pedersen* (9).

I stranden står spoven på solvarm sten · og skifter i søvne hver time sit ben *Jeppe Aakjær* (10).

Stolt at skue, luftens vilde frue; · holder sit kongelige langnæbs bue · bøjet forbitret, ser dig ind i øjet, · vis på sin magt, med vrede, med foragt, · og dog med klage *Valdemar Rørdam* (11). Jeg har hørt · dens dybe klagetoner – · som en enlig spove · under flugten · i en regntung nat ved · Jammerbugten *Johs. Kirkegaard* (12); og spovetræks fløjten og vårlige sus · er strøg over nætternes strenge

Salomon J. Frifelt (13). Et ekko af den gribende, ustillelige længsel hulker i dit skrig. · · Selve fredløshedens inkarnation synes du at være *Peter Vejrup* (14).

Spoverne morser i hastige fløjt · fra næbbenes fældede lanser *Ib Paulsen* (15); det spovefløjt, · det klire-kvit – · hvor svimmelt højt, · hvor fuglefrit! *K. L. Kristensen* (16). Hør søde, bløde fløjt, · et ilsomt spovetræk · går over hav og hus, · et nu, og de er væk *Kai Hoffmann* (17). Men dybest kalder spovens fløjt: · signaler hisset, over skyen, · en natteime, tyst er byen, · da kalder spoven, fjernt og højt. · Et budskab fra en savnet kyst – · da barsler hjertet i dit bryst: · javist, I flyver endnu, floder! giv tegnet atter, tundra-broder! *Johannes V. Jensen* (18).

Spoverne kom med deres cykellyd · højt oppe i majmørket, · en flok forbudte færdselister · uden lygter og katteøjer, · som valgte sig en tågeaften · til at passere usete over byen, · hjulenes piben · fortabte sig opad · mod det stadig stejlere nord *Knud Holst* (19).

Otto Gelsted, Spoven (20); Johannes V. Jensen, Regnspoven (21); Adr. Lund-Drosvad, Mørke nætter (22); Hugo Matthiessen, Spover (23); Peter Ommerbo, Spovetræk (24); Klaus Rifbjerg, Regnspove (25); Valdemar Rørdam, Regnspoven (26); Peter Vejrup, Regnspoven (27).

LITTERATUR: (1) 222 73; (2) a 583b 76; b 583f 31; (2a) 716 271f sml. 71c 57; (3) 421 21/3 1952 (pseud.); (4) 740b 30; (5) 222u 49; (6) 401d 177,181; (7) 248 1, 296,332 og 3,303; (7a) 625 128; (8) 132 18,96; (9) 674 55; (10) 937n 12 sml. 927h 110; (11) 753o 86; (12) 443c 6; (13) Det skete en Søndag (1944) 25; (14) 867 1916,2,255; (15) 670 43; (16) 467h 13; (17) 345i 18; (18) 401n 50; (19) 357c 83; (20) 270d 15-17; (21) 401d 167-81; (22) 539 9; (23) 385 nr. 49, 1907; (24) 657c 49; (25) 731b 134; (26) 753o 84-87; (27) 867 1916.2, 255-57.

Regnspover tegnet af Juul-Møller til Svend Fleuron: Jagtbreve, 1906.

